

Mellékletek:

Rimanóczy Károly 1848/49-es honvéd százados életútjának dabasi vonatkozásai

A Tisztelt Értéktár Bizottság a közelmúltban tárgyalta Mráz Albert felsődabasi kisnemes, honvéd hadnagy pályáját, s már akkor felvetődött, hogy az 1848/49-es szabadságharcnak még egy másik felsődabasi kötődésű tisztje is volt Rimanóczy Károly százados személyében.

Bona Gábor hadtörténész, szakíró adatai szerint salamonfalvi Rimanóczy Károly a Pest-vármegyei Felsődabason született 1817. július 29-én. Édesapja Rimanóczy Antal Károly cs. kir. őrnagy – pályája végén ezredes -, míg édesanyja Gruber Barbara. Felekezeti hovatartozását illetően római katolikus. Gyermekkorában nem tudjuk meddig élt Felsődabason, az azonban tény, hogy a tíz évvel fiatalabb Kálmán öccse – aki szintén jegyzett katonai pályát futott be - már Üllön született 1827-ben. Gimnáziumot végzett, és szülei tudatosan a katonai pályára készítették fel. Még bőven a huszadik életéve előtt, 1834-ben közvétként lépett a hadseregbe. 1836-ban tizedessé, 1843-ban őrmesterré avansált a 12. Nádor huszárezrednél Csehországban. 1848. május 25-én családot alapított, felesége Dowara Mária, más adat szerint viszont novárai Dovária Ágnes, aki meghalt Budapesten, 1886-ban.

1848-ban, mint egységében oly sokan, ő is meghallotta a haza hívószavát, ráadásul az első hullámban, a példaadók között. A nádor-huszárok hazatérését Vay Sándor/Sarolta a következőképpen örökítette meg:

„A nádor-huszárok egyike volt azoknak a magyar ezredeknek, amelyek ott hagyták a sasos zászlót, mikor megszólalt az a vérünket még ma is fölpezsdítő nóta:

*Kossuth Lajos azt üzente -
Elfogyott a regimentje...*

Szellő sűgása, hullám harsogása átvitte hangját messze cseh földön állomásozó huszárjainkhoz is, akiknek attól fogva nem volt többé maradásuk.

Schlanból Sréter Lajos kapitány és Dessewffy hadnagy vezették haza a huszárokat, Cseh-Leipából pedig Virágh és Hollán hadnagyok. Jókai egyik legszebb regényében, A kőszívű ember fiaiban az ő utolérhetetlen festésével leír ilyen dezertálást.

Magyarnak kell ahhoz lenni, hogy ezt meg is értsük... Emlékezni, hogy egyszer, valamikor, saját édesapánk is beszélt nekünk ilyesmit. Mikor pattogott a szenelőben a szép, fehér gyertyánfa és elibénk tettek lószőrforgós csákót, meg egy-két attilát, ami akkor, régen egy nagyon fiatal huszárgyerek mellét szorította. Egy fiatal huszárét, akit elhagyott dúsgazdag atyja, el egész hatalmas rokonsága, akinek nem maradt senkije, semmije a hazán kívül, mikor elszökött annak a nótának a hangjára...

És azután elveszett a haza is, és minden. Álommá lett a múlt, de annak a mythos-nak az emléke ma is megdobogtatja a szívünket, ma is olyan különös forróság hevít, ha fölhangzik az a nóta.

Száz éves fordulóján a palatinus-huszárezred fölállításának, jól esett emlékezni régi fényről, régi ragyogásról.”

További dabasi vonatkozásként érdemes rögzíteni, hogy a legendás hazaszökésben Kossuth Lajos megbízásából Kászonyi Dániel is közreműködött.

Rimanóczy Károly 1848. szeptember 13-tól hadnagyként, Ivánka Imre őrnagy váci nemzetőr táborának éllemező tisztjeként szolgált a honvédseregben. Később főhadnagy lett egy pesti önkéntes zászlóaljnál, mellyel részt vett a Jellasics elleni harcokban. November 16-tól alszázados a Hajdúságban alakuló 17. Bocskai huszárezrednél, majd 1849. január 1-től századkapitány, és egységével a felső-tiszai hadtestet erősítette. A nyári hadjárat idején a felső-magyarországi (IX.) hadtest kötelékében harcolt.

A fegyverletétel után kényszersorozták régi ezredéhez, ahonnan 1850. október 31-én bocsátották el. 1852 májusában izgató beszédért (a száműzött Kossuth Lajos nyilvános éltetése) 3 havi fogságra ítélte a pesti hadbíróóság. A kiegyezésig jegyzői státuszokban és a budai közúti vasúttársulat alkalmazottjaként találkozhatunk nevével a korabeli újságokban, majd utána képviselőházi teremőrként alkalmazták. Családi életéről egymásnak jelentősen ellentmondó adatok maradtak fenn, így az külön kutatást igényel. Rossz anyagi helyzetét jelzi, hogy 1881-ben felvették a budapesti honvéd menházba, ahonnan azonban 1883-ban kilépett. Egy évtizeddel később, a Pest megyei Üllőn halt meg, 1893. február 8-án. Haláláról a lapok széles köre adott hírt, kiemelve, hogy az elhunyt a Csehországból hazatérő hős nádorhuszárok egyike volt. Továbbá azt is megörökítették, hogy az utolsó éveiben nagyon szerény kis nyugdíjból, méltatlan körülmények között, kifejezetten nyomorogva élt. Rimanóczy Károly 1848/49-es honvédszázados születésével kötődik településünkhöz. Katonaként egyike volt az 1848-ban minden tiltás ellenére hősiességgel hazatérő nádorhuszároknak. Az esemény dicsőséges monumentuma a magyar hadtörténetnek, melyet Jókai Mór „A kőszívű ember fiai” című nagyszerű regényében örökített meg. A szintén rendkívül sikeres film feldolgozás alapján a „Nyergelj, fordulj!” jelszó neki köszönhetően nemzedékekről nemzedékekre hagyományozódott. Településünk büszke lehet arra, hogy a legendás eseménynek felsődabasi születésű szereplője is volt. Erre való tekintettel Rimanóczy Károly 1848/49-es honvédszázados életútjának dabasi vonatkozásai jelentősen gyarapítják városunk helytörténetét és egyben értéktárunk kulturális örökség kategóriáját is.

Bibliográfia

- Gr. Batthyány Lajos: Rendeleték – Élelmezési tiszté kinevezés, hadnagyi rangban. Közlöny 1848. szeptember 15. p. 497.
- Mészáros Lázár: Rendeleték – Alsószázadosi előléptetés. Közlöny, 1848. november 30. p. 817.
- Mészáros Lázár: Kinevezések – Századosi előléptetés. Közlöny, 1849. január 20. p. 19.
- M. H.: Fővárosi élet. Pesti Napló, 1852. június 4. p. 2.
- Magyarország tiszti cím- és névtára - 2. évfolyam, 1875. Ministeri tanács – Háznagyi hivatal – Terembiztosok. p. 46.
- Budapesti Hírlap: Gyászrovat. 1893. február 10. p. 7.
- Pesti Hírlap: Halálozások. 1893. február 10. p. 5.
- Nemzet: Halálozás. 1893. február 10. p. 2.
- Fővárosi Lapok: Gyászrovat. 1893. február 11. p. 353.
- Pesti Napló: Negyvennyolcas honvéd halála. 1893. február 11. p. 6.
- Vasárnapi Ujság: Halálozások. 1893. február 12. p. 133.
- Ország-Világ: Gyászrovat. 1893. február 18. p. 130.
- Vayk: A palatinus-huszárok jubileuma. Új Idők, 1900. november 4. pp. 414-415.
- Gróf Vay Sándor: A palatinus-huszárok. Budapest, 1910. pp. 9-26.
- Czagányi László: Politikusok, honvédek, honvédtisztek. Dabasiak az 1848/49-es forradalomban és szabadságharcban. Mátyus Bt., Dabas, 2008. p. 71.
- Bona Gábor: Századosok az 1848-1849. évi szabadságharcban I.-II. Heraldika Kiadó, Budapest, 2008. 1420 p.
- Babucs Zoltán: A jászkun huszárok 1848-as hőstette. Magyar Hírlap, 2016. március 14.
- <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Bona-bona-tabornokok-torzstisztek-1/szazadosok-az-184849-evi-szabadsagharcban-96F2/eletrajzi-adatok-989D/r-A0FD/salamonfalvi-rimanoczy-karoly-A146/>

[Császári és Királyi 12. Nádor Huszárezred - Wikipédia](#)